C/2024/4658

9.8.2024

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Proizvodnja dronov: študija primera, da se v strateškem sektorju ocenijo rezultati različnih politik za krepitev evropske strateške avtonomije

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/4658)

Poročevalec: **Panagiotis GKOFAS**

Soporočevalec: **Patrice CHAZERAND**

Svetovalca	Dimitris BIMPAS (za poročevalca III. skupine) Bastien MANCINI (za soporočevalca 1. kategorije)
Sklep plenarne skupščine	25. 1. 2023
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI)
Datum sprejetja na seji CCMI	15. 5. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	30. 5. 2024
Plenarno zasedanje št.	588
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	197/0/4

1 Sklepi in priporočila

1.1 Zaradi izjemne obsežnosti uporabe dronov v spopadih sta nujna nadaljnji razvoj enotne industrijske politike v Evropi, ki vključuje skupne inovacije, partnerstvo in ustrezno pravno ureditev v ključnih industrijskih panogah, ter premišljeno povezovanje in sodelovanje med vladami in industrijo, da se zagotovi vodilna vloga EU v svetu.

1.2 Za kritično neodvisnost Evrope sta bistveni povezava evropske strategije za drone z evropsko strategijo za obrambno industrijo ter vključitev tehnološke in industrijske baze evropske obrambe (EDTIB), da bi podprli domačo proizvodnjo visokokakovostnih/visokozmogljivih dronov.

1.3 Nedavni dogodki na bojiščih (v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu) so pokazali, da imajo lahko droni ključno vlogo zaradi optimalne in strukturne integracije njihovih komponent, programske opreme in podpornih omrežij.

1.4 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se še naprej zavzema za boljše sodelovanje in inovacije ter za izkoriščanje zakonodaje, kot sta Akt o umetni inteligenci in Akt o čipih, da bi povečali strateško avtonomijo ter okrepili nacionalno varnost in gospodarsko rast.

1.5 EESO poudarja, da bo skladnost med vojaškimi in civilnimi raziskavami in razvojem vse bolj potrebna, saj se bo pri dronih uporabljalo več avtomatizacije, strojnega učenja in umetne inteligence. Kot razkriva poročilo skupine voditeljev za drone, je potrebnih več tehnoloških in upravnih povezav med različnimi sektorji, ne da bi s tem ogrozili proračun, namenjen raziskavam in razvoju na področju tako civilnih kot vojaških tehnologij. EESO podpira pot usklajevanja, usmerjeno v racionalizacijo razvoja možnosti dvojne rabe ter večjo učinkovitost in združljivost.

1.6 Strateški tehnološki kažipot za drone za Evropo je bistven za kritične tehnologije v zvezi z droni in tovrstne sisteme z dvojno rabo in bi najverjetneje zagotovil strukturiran pristop k napredku pri tehnologiji v zvezi z droni.

1.7 Temeljito bi bilo treba razmisliti o finančni podpori za morebitne naložbe v proizvodnjo dronov ter povezovanje dobavnih in vrednostnih verig. EESO predvsem ugotavlja, da so na evropskem trgu dronov prisotna mala in srednja podjetja, ki so željna gotovosti, ki jo omogočajo stalen tok javnih naročil in posebne finančne sheme, prilagojene za podporo raziskavam in razvoju. Prožnejša politika konkurence bi morala pripomoči k širšemu dostopu do programov državne pomoči.

1.8 Za pospešitev izvajanja strategije za drone 2.0 je predlaganih več ukrepov.

— Izvajanje uredbe o U-Space je sicer težavno, vendar je za operatorje sistemov brezpilotnih zrakoplovov temeljnega pomena. Skupno razumevanje teh novih predpisov je še kako potrebno.

— EU bi se morala bolj angažirati na svetovni ravni, zlasti pri postopkih certificiranja.

— Družbeno sprejemanje inovativnih operacij zračne mobilnosti je bistvenega pomena: podpora EU lahko okrepi celotno letalstvo ter prispeva k njegovi rasti in trajnostnosti.

1.9 V konkretni strategiji bi bilo treba upoštevati tudi nedavni napredek in potrebe na področjih civilne zaščite, zagotavljanja zdravstvenega varstva, vpliva podnebnih sprememb ter konkurenčnosti v kmetijskem, prometnem in logističnem sektorju.

1.10 EESO podpira vse pobude javnih in zasebnih deležnikov na osrednji in regionalni ravni, ki se osredotočajo na razvoj usposabljanja in izobraževanja o uporabi dronov ter oblikovanje kulture odgovorne in varne uporabe dronov ter storitev v zvezi z njimi, s katerimi se bo izboljšalo zaupanje in ozaveščenost javnosti.

1.11 EU bi morala biti pripravljena tudi oblikovati trdno strategijo za razvoj skupne zaščite pred droni za soočanje s številnimi tveganji, povezanimi s hibridnimi grožnjami, terorističnimi dejanji, agresijo iz drugih držav in celo zlorabami na civilni ravni.

2 **Ozadje mnenja in zakonodajni predlog**

2.1 Čeprav obstajajo tudi kopenski, pomorski, podzemni in podmorniški droni, je drone, ki so obravnavani v tem mnenju, mogoče šteti za večnamenske in razmeroma cenovno ugodne leteče stroje brez posadke, ki jih je mogoče uporabljati v vseh vremenskih razmerah in z njimi spremljati, vzdrževati in učinkovito upravljati vse vrste omrežij in mrež; omogočajo precizno kmetovanje ter hitro in vsesplošno dostavo na dom, izvajanje reševalnih akcij v neprijaznem okolju itd. Zanje se uspešno uporabljajo različne vrhunske tehnologije, kot so brezžična povezljivost z nizko latenco, lahki kompozitni materiali, visoko zmogljivi električni motorji, upravljanje z umetno inteligenco itd.

2.2 Prednostna naloga evropske strategije za drone 2.0 iz leta 2022 je razviti varen in učinkovit ekosistem dronov. V skupnem sporočilu Evropske komisije iz junija 2023 ([1]) o evropski strategiji za gospodarsko varnost je bil predlagan skupni okvir za doseganje gospodarske varnosti, v katerem so v središču razvoj industrijskih zmogljivosti EU, izboljšanje njene konkurenčnosti in krepitev gospodarske neodvisnosti na kritičnih in strateških področjih.

Od leta 2019 se droni po vsej EU uporabljajo v skladu z uredbama 2019/947 in 2019/945. Ker se prednost daje varnosti, so bile leta 2020 sprejete tri izvedbene uredbe o U-Space, v katerih se obravnava sistem upravljanja zračnega prometa za drone.

([1]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_23_3358.

2.3 EESO ugotavlja, da se droni v obrambnem sektorju uporabljajo že zadnjih 30 let. Evropske zmogljivosti na področju vojaških dronov so slabe, obenem pa se poceni, komercializirani brezpilotni zrakoplovi v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu uspešno spopadajo z dragimi vodenimi raketami z najsodobnejšo tehnologijo. V marca 2024 sprejeti strategiji za evropsko obrambno industrijo je poudarjeno, da je razvoj zmogljivosti za hitro povečanje in doseganje množične proizvodnje dronov mogoče opredeliti kot ključni element obrambne pripravljenosti EU na zelo intenzivne konflikte. Čeprav je treba pohvaliti odločenost Komisije, da izkoristi sinergije med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo, je težko prodreti na področje, za katerega se pogosto šteje, da je v nacionalni pristojnosti. Vendar je to najpomembnejši dejavnik uspeha, da se dosežeta konkurenčnost evropskega ekosistema dronov in povečanje obrambnih zmogljivosti Unije. Zaradi naraščanja zelo intenzivnih konfliktov EU nima druge izbire, kot da Komisija pozove oborožene sile držav članic, naj stroškovno učinkovito in visokokakovostno obrambno opremo in zmogljivosti, prilagojene našemu novemu strateškemu okolju, nabavijo pri evropskih dobaviteljih, v skladu z načelom pravilne uporabe javnega denarja. To je bistven, nujen pogoj, da se spodbudi uspešno delovanje evropske obrambne industrije.

2.4 EESO zaradi stroškovne učinkovitosti dronov močno priporoča, naj bo sektor dronov pilotni primer za prilagojeno javno podporo. Trenutno živahen ekosistem majhnih, a zelo inovativnih in naprednih akterjev, ki so razpršeni po Evropi, zaradi premajhnega trga ključne komponente večinoma nabavlja v tujini. Na proizvodnjo dronov poleg tega vpliva spreminjanje dveh bistvenih elementov: brezpilotni zrakoplovi nadomeščajo zrakoplove s posadko, saj se z umetno inteligenco povečuje njihova zmogljivost, z obsežno komercializacijo oborožitve pa se znižuje cena učinkovitih oborožitvenih sistemov. EU mora evropski industriji pomagati, da ujame ta močan dvojni val in okrepi svojo globalno konkurenčnost, saj je ogrožena prihodnost Evrope, tako civilna kot vojaška. Droni bodo dober preizkus skupnih javnih naročil EU, ki doslej niso bila uspešna. Brezhibno čezmejno usklajevanje bo prispevalo k popolni vključitvi trga dronov v enotni trg. Če bi se ta cilj izkazal za preveč ambicioznega, EESO priporoča, naj Komisija v duhu stalnega strukturnega sodelovanja spodbuja koalicije voljnih. Nastal bi lahko nekakšen „Airbus za drone“. Izzivi, s katerimi so se soočali tedaj, v 70. letih prejšnjega stoletja, so bili ravno tako veliki, rezultati pa so resnično navdihujoči. Kandidate, ki zavračajo okoljsko učinkovitost, podnebno nevtralnost ter spoštovanje delovnega prava in demokratičnih vrednot, je treba izključiti.

3 **Splošne ugotovitve**

3.1 Resne geopolitične napetosti na evropskem obrobju kažejo na vse večjo negotovost, zato je treba nujno ponovno preučiti kritične gospodarske in politične odvisnosti ter prednostne naloge politike na ravni EU.

3.2 EESO se je v nedavnih mnenjih ([2]) osredotočil na uskladitev potrebe po razvoju pobud za doseganje strateške avtonomije z zagotovitvijo kritične infrastrukture ob hkratnem izboljšanju konkurenčnosti v industrijskem sektorju, zlasti na področju digitalnih in vesoljskih tehnologij, v drugih mnenjih ([3]), v katerih je poudaril pomen dvojnih sinergij med civilnim, vojaškim in digitalnim sektorjem, pa je bilo obravnavano vprašanje, kako izpolniti cilje strateške avtonomije, trajnostnosti, suverenosti in kritične neodvisnosti. Kot je v nedavni publikaciji ([4]) zapisal raziskovalec Paul Timmers, je strateška avtonomija sestavljena iz sposobnosti, zmogljivosti in nadzora za odločanje in ukrepanje v zvezi z bistvenimi vidiki našega gospodarstva, družbe in demokracije. Izziv je po njegovih besedah prilagoditi oblikovanje politik realnosti geopolitike in tehnologije.

3.3 EESO meni, da so droni kot nalašč za dvojno rabo. Evropska komisija priznava, da bi morali zato „prispevati ne le k ciljem, določenim v strategiji za trajnostno in pametno mobilnost, temveč tudi k ciljem *akcijskega načrta za sinergije med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo*, ki je bil sprejet februarja 2020 in vključuje vodilni projekt za tehnologije EU v zvezi z droni.“ EESO podpira odločenost Komisije, da se bodo „[s]istematično […] ugotavljale in izkoriščale sinergije med civilno in obrambno industrijo, kar bo koristilo obema sektorjema. S tem se bo izboljšala konkurenčnost evropske industrije in okrepila strateška avtonomija Evrope, saj se bodo države članice lahko opirale na konkurenčno tehnologijo v zvezi z droni evropskega izvora“.

([2]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Svetu o evropski strategiji za gospodarsko varnost (JOIN(2023) 20 final) (UL C, C/2024/2489, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2489/oj).

([3]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Akcijski načrt za sinergije med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo (COM(2021) 70 final) (UL C 374, 16.9.2021, str. 66).

([4]) https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-45304-5_36.

3.4 Pri snovanju dronov za odvračanje od nekaterih neizzvanih dejanj, kot so teroristični napadi, biološko orožje ter individualno ali skupinsko nasilje, ali odzivanje nanje, bi bilo treba upoštevati tudi hibridne napade in grožnje ter nekonvencionalne oblike vojskovanja.

3.5 EESO prav tako podpira pristop Evropske komisije, da se regulativni okvir za uporabo dronov prilagodi v skladu z načelom varnosti na prvem mestu. Iz tega sledi, da se je treba pri kampanjah ozaveščanja osredotočiti na lokalne in regionalne oblasti ter prebivalstvo, da bi jih seznanili s prednostmi uporabe dronov in izboljšali zaupanje javnosti v digitalne tehnologije.

3.6 Glede upravljanja in konceptualizacije uporabe dronov v javni sferi so bile začrtane osnovne meje: milejši, varnostno usmerjeni predpisi o uporabi v civilnem prometu in prostem času ter kompleksna pravila in točno določene tehnologije pri vojaški uporabi. Evropa, ki na vojno v Ukrajini ni bila pripravljena, mora takoj sprejeti ukrepe za povečanje ekonomije obsega in dvojnih sinergij, da bi okrepila svojo obrambo, začeti pa je treba z boljšim usklajevanjem v sami Evropski komisiji.

3.7 Ker je pri konkurenčni lokalni proizvodnji vseh sestavnih delov dronov pomemben obseg, EESO poziva k takojšnjim ukrepom in politikam na področju proizvodnje dronov in zagotavljanja zadostne količine neobdelanih digitalnih komponent, polprevodnikov, čipov in motorjev za sestavljanje dronov; s temi domačimi deli se bo nadomestil uvoz in zmanjšala kritična odvisnost od surovin. Čeprav bi morala EU na splošno podpirati prizadevanja držav članic, da večino svojih proračunov namenijo za nabavo opreme in sistemov pri evropskih dobaviteljih, je zdravje evropske industrije dronov neposredno odvisno od tega, kako močne in avtonomne bodo omogočitvene tehnologije (od elektromotorjev do kompozitnih materialov in umetne inteligence).

3.8 Krepitev vojaških zmogljivosti: evropske zmogljivosti vojaških dronov so manj razvite kot v drugih regijah sveta, čeprav je potencialni prispevek vojaških dronov k prihodnji evropski strateški avtonomiji splošno priznan, zato bi morali biti načrtovanje, proizvodnja in uporaba tehnologije dronov v vojaškem sektorju naprednejši in skrbno nadzorovani.

3.9 Zaradi razdrobljenosti našega domačega trga proizvodnja večine elektronskih naprav, vgrajenih v drone, ne poteka v Evropi. Evropska podjetja trenutno kupujejo komponente od prodajalcev, ki ne vedo, od kod ta elektronika izvira. V zvezi s tem EESO ceni odločno izražanje Komisije v njenem sporočilu z dne 24. januarja 2024 *Spodbujanje evropske gospodarske varnosti: predstavitev petih novih pobud*, v katerem svari pred različnimi „ukrepi, s katerimi bi se lahko posegalo v legitimne suverene odločitve EU in njenih držav članic ali kako drugače uporabile gospodarske odvisnosti kot orožje v odnosih z EU“.

3.10 EESO pozdravlja dejstvo, da Komisija poudarja standarde in interoperabilnost: treba bi bilo podpreti vodilna ukrepa 15 (postopek z več deležniki, „da [se] zahteve za certificiranje uporabe v civilne in vojaške namene […] uskladijo z zahtevami, ki jih je določila agencija EASA, ob sočasnem upoštevanju vojaških posebnosti in obstoječih vojaških standardov certificiranja“) in 16 („sprejeti nove standardne scenarije za civilne operacije, ki bi lahko olajšali ustrezne primere uporabe v vojaške namene“).

3.11 EESO se strinja s Komisijo, da bi lahko „[r]azvoj najsodobnejših dronov s strožjimi zahtevami glede kibernetske varnosti, zlasti v ‚odprti‘ in ‚posebni‘ kategoriji operacij, […] industriji EU zagotovil konkurenčno prednost“.

3.12 Zaradi gospodarske in ekološke učinkovitosti bi bilo treba pri odzivanju na nujne krize postopno nadomestiti človeški dejavnik in drage letalske tehnologije (helikopterje in letala). Na splošno so droni, ki se lahko uporabljajo za redno spremljanje kritične infrastrukture, dostavo zdravil ali paketov, kazenski pregon, ohranjanje javnega reda itd., bistveni za hiter in zdrav zeleni prehod.

3.13 S spodbujanjem usklajenih raziskav in razvoja na področju digitalnih tehnologij ter vesoljske industrije in industrije dronov se bodo razvijala nova orodja, katerih število bo verjetno eksponentno naraščalo (po podatkih Drone Industry Insights ([5]) naj bi do leta 2030 vrednost trga dronov presegla 50 milijard EUR), okrepila pa se bo tehnološka suverenost Evrope, če bomo s strogim izvajanjem predpisov preprečili razkrivanje tehnologije akterjem zunaj EU.

([5]) Global Drone Market Report 2023–2030, https://droneii.com/product/drone-market-report.

3.14 Ker EU meni, da je lokalna proizvodnja dronov povezana s suverenostjo oziroma strateško avtonomijo, EESO priporoča, da se poleg skupnih javnih naročil, opisanih v točki 3.5, proizvajalcem v EU omogočijo subvencije, tudi za razmeroma nizkotehnološke izdelke, kot so elektromotorji, in da se spodbuja čezmejni razvoj. Lokalni proizvajalci lahko tretjim državam dejansko konkurirajo le s povečanjem obsega, zato je edina rešitev za evropske vojske, da v celotni vrednostni verigi v zvezi z droni nabavljajo lokalno.

3.15 Linije izdelkov proizvajalcev dronov obsegajo različne izdelke, od lahkih igrač do 10-tonskih bombnikov. Razvrščanje je zato zahtevno, vendar se EESO strinja s pristopom Komisije, ki je osredotočen na operacije.

3.16 EESO v celoti podpira vodilni ukrep 9, s katerim namerava Komisija „v okviru programa Obzorje Evropa in Evropskega obrambnega sklada še naprej financirati raziskave in inovacije na področju dronov in njihovo vključevanje v zračni prostor“. Natančneje, vredno je podpreti tudi vodilna ukrepa 10 in 11 glede možnosti spremembe sedanjega okvira financiranja.

3.17 Mobilizacija različnih finančnih shem je bistvenega pomena za izkoriščanje prekrivanj med uporabo visoke tehnologije in nakupi kritičnih surovin, da se omogoči proizvodnja inovativnega blaga ter se konvencionalni načini opravljanja zračnih misij in prevoza (misije s posadko, helikopterji) nadomestijo z droni in misijami brez posadke. V skladu s tem bi moral biti na voljo sveženj možnosti in mehanizmov, bodisi prek standardiziranih oblik financiranja, instrumenta NextGenerationEU in nacionalnih skladov za okrevanje in odpornost bodisi prek prilagojenih finančnih instrumentov Evropske investicijske banke ali projektov EU.

3.18 EESO se zaveda, da je treba razvoj proizvodnje dronov in njihovo obsežno uporabo povezati s prenovo učnih načrtov usposabljanja in izobraževanja. Tečaji s specifično vsebino (podobno kot tečaji vožnje ali tečaji za voditelja čolna) bi bili lahko koristni pri zmanjševanju vrzeli v znanju lokalnega prebivalstva, vključno s strokovnjaki (poštni uradniki, uporabniki prevoznih sredstev itd.), zaposlenimi, državljani, vladnimi uradniki in celo vojaškimi silami.

3.19 Posebno pozornost je treba nameniti razvoju kulture odgovorne in varne uporabe dronov in storitev, za katere se uporabljajo, ter kulture javnega zaupanja, kot je določeno v vodilnem ukrepu 4, kar bo omogočilo optimalno uporabo dronov v posameznih okoljih. Lokalnim ali neodvisnim organom bi bilo treba dovoliti, da prilagodijo okvir za uporabo na zavarovanih območjih, v gozdovih in nad jezeri, na občutljivih območjih itd. Raziskati je treba najboljše prakse pri podobnih sredstvih, kot so rolerji, kolesa in električni skiroji, da se zmanjšajo nekatera tveganja zlorabe.

Prometni in logistični sektor

3.20 Zaposleni in mala podjetja potrebujejo pomoč za spoprijemanje z negativnimi posledicami prehoda na avtomatiziran prevoz, dostave itd. Zaradi kritičnega prekrivanja lahko industrija dronov letalski in vesoljski industriji omogoči modeliranje na ravni industrije ter preizkušanje novih prototipov in tehnologij v realnih razmerah, s čimer bi se odpravilo tveganje za ljudi in zmanjšali stroški poskusov.

Varovanje zdravja

3.21 Oblikovati bi bilo treba politiko naložb s specifično vsebino, da bi finančna sredstva in izdelovalce dronov usmerili na področje razvoja orodij, s katerimi bi olajšali telediagnostiko ter prevoz medicinskega materiala, zdravil in medicinskih testov na podeželska, čezmorska in oddaljena območja.

Varstvo okolja/civilna zaščita

3.22 Sodelovanje GD ECHO pri oblikovanju dronov, prilagojenih za preprečevanje, spremljanje in ocenjevanje naravnih nesreč, je bistvenega pomena. Tako bi na področjih varstva okolja in narave (npr. onesnaževanje vode in zraka, hrup ter odpadki) ter zaščite živali in civilne zaščite prišli do skupnih orodij in usklajenih postopkov v državah članicah.

3.23 Razvoj trga dronov mora biti v skladu s prednostnimi nalogami zelenega dogovora in krožnega gospodarstva, kot so določene v evropski zakonodaji in politikah.

Družbena odgovornost/splošna uredba o varstvu podatkov

3.24 EESO se zaveda, da se z jasnimi pravili in smernicami za varstvo človekovih pravic in zasebnosti zaupanje državljanov v digitalne tehnologije vedno izboljša. V zvezi s tem so kodeks ravnanja pri vodenju dronov in videoposnetki z navodili Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu (EASA) ([6]) dober začetek, ki bi ga bilo vredno razširiti in nadgraditi v sodelovanju s partnerji v socialnem dialogu in civilno družbo.

4 **Posebne ugotovitve**

4.1 V evropski strategiji za politiko v zvezi z droni se industrija dronov ne bi smela obravnavati kot izključna pristojnost strokovnjakov za visoko tehnologijo ali vojaških strokovnjakov. Droni se že neopaženo širijo na številna civilna področja, kot so poštne storitve, javna dela, dostava, umetnost in kinematografija. Odpirajo nam nov pogled na naravo, razvoj mest in podeželja ter našo zgodovinsko in kulturno dediščino.

4.2 EESO lahko samo potrdi pričakovanja Komisije ([7]), da bo ekosistem dronov zagotavljal delovna mesta, spodbujal in varoval evropsko tehnološko znanje in izkušnje ter omogočal priložnosti za rast gospodarstva EU kot celote, kar bo evropskim podjetjem, vključno z novimi MSP, kot vodilnim v svetu omogočilo rast in razcvet.

4.3 Kmetijski sektor bi moral imeti več koristi od uvedbe tehnologij v zvezi z droni za spremljanje in ocenjevanje vremenskih razmer, pripravljenosti na žetev, ocenjevanje škode in porabe vode ter za ocenjevanje produktivnosti.

4.4 Visoko usposobljene delavce in znanstvenike, zlasti ženske, bi bilo treba spodbujati k sodelovanju v skupnih raziskovalnih in razvojnih projektih na področju proizvodnje dronov ter jih usposabljati za družbeno odgovorno trženje. Z nepovratnimi sredstvi EU bi bilo treba podpreti inštitute za raziskave in razvoj na tehničnih univerzah, ki se ukvarjajo z raziskavami dronov in njihovim razvojem, ter podjetja EU, ki razvijajo povezane tehnologije, ne glede na njihovo morebitno akademsko sodelovanje z inštituti za raziskave in razvoj ali univerzami zunaj EU.

4.5 EESO se tudi strinja, da bi bilo treba „[s]toritve z droni […] spodbujati na podlagi vključenosti, cenovno ugodnega dostopa in trajnostnosti ter ne bi smele biti omejene le na peščico bogatih“. Vendar tega plemenitega cilja ne bo mogoče doseči brez ustrezne podpore proizvajalcem.

4.6 Glede institucionalnega usklajevanja in zaščite demokratičnih vrednot EESO poudarja, da je regulativni okvir za uporabo dronov nujen, da ne bi bile ogrožene demokratične pravice ljudi. Vladam in zasebnim lastnikom bi bilo treba prepovedati zlorabo dronov za omejevanje demokratičnih pravic. Zato bi bilo treba urediti sodelovanje pravosodnih in neodvisnih organov pri odločanju o uporabi dronov iz razlogov v javnem interesu.

V Bruslju, 30. maja 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE

([6]) https://www.easa.europa.eu/sl/light/topics/flying-drone-how-be-safe-drone-pilot.
([7]) https://transport.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Drone_Leaders_Group_Report_2022-04-26.pdf.